

EĞİTİMDE MÜKEMMELLİK MUAMMASI

Prof. Dr. Ziya BURSALIOĞLU

Son on yıl içinde bazı ülkelerde eğitimde mükemmelliğe ulaşmak için. değişik yenileşmeler yapılmaktadır. Bu yenileşmeler, daha kapsamlı öğretmen yetiştirme programlarından, daha zor mezuniyet koşullarına kadar uzanmaktadır. Ne yazık ki ülkemiz eğitiminde, eğitim fakültelerinin temel amacına ters düşen öğretmen yetiştirme programlarından, iki yılda bir affa uğrayan mezuniyet koşullarına kadar, mükemmellikten uzaklaşan uygulamalar yapılmıştır. Üstelik bu uygulamalar, görevli üç organ. Milli Eğitim Bakanlığı. YÖK ve Üniversite, tarafından hem eleştirilmiş, hem de seyredilmiştir.

Mükemmellik denilen karmaşık ve kaygan kavram ölçümü de. tanımı kadar zordur. Her sektörde olduğu gibi. eğitimde de. yenileşme' girişim ve uygulamalarının, sonuçta ne gibi fark yarattığı sorusuna cevap beklenir. Bu nedenle, önce eğitimde mükemmelliğin ne olduğu, sonra da ölçümünün nasıl olacağı sorularının yanıtlarını aramak gerekir. Ancak, şu olasılık kabul edilmelidir ki. eğitim işlevlerine ilişkin her soru. eğitimde mükemmelliğe götürücü olarak algılanabilir. Bu nedenle, böyle uzun bir sorular listesinde ayıklama yapabilmek için. mükemmelliğin hangi amaca dönük olacağı saptanmalıdır. Örneğin, eğitimde mükemmellik öğrenci açısından mı. okul açısından mı. yoksa toplum açısından mı amaçlanacaktır.

Ancak, bu üç boyutun her biri de. bir dizi soruyu beraberinde getirmektedir. Örneğin, öğrencinin mükemmeliyeti ne öğrenmesi, veya öğrendiklerini ne zaman ve nasıl kullanması gerektiğini bilmesi midir? Yoksa eleştirici ve değerlendirici bir düşünce sistemi geliştirmesi midir? Yahut yazarın yeğlediği gibi. bir karar sorunu karşısında kaldığı vakit, en uygun çözümü bulma ve uygulama yeterliği kazanmış olması mıdır?

Okulun mükemmelliğine gelince, bunun öğeleri, eğitim ve öğretim için rutin kaynaklar dışında yeni kaynaklar yaratmaktan başlayıp, bunların işletme ve üretim ilkelerine göre kullanılmasına, mevcut nitelikli insangücünün kullanılmasına, mevcut nitelikli insangücünden optimum

yararlanılmasına, ayrıca böyle insangücü gereksinimini karşılayıcı uzun dönemli planlar yapılmasına kadar uzanmaktadır.

Diğer yandan, bazı psikologların linguistik. müzik, kinestetik gibi değişik zeka türlerini destekleme eğilimleri, eğitimsel mükemmelliğin bir noktada yoğunlaştırılmış tanımını olanaksız kılmıştır. Böyle olunca da. belki de tanımlayacağımız bir kavramın ölçümünde, kuşku duymalıyız. Ne gariptir ki. okullarımızda genellikle en az tanımlayabildiğimiz amaçlar, en çok ölçmeye çalıştığımız amaçlardır. Bununla beraber eğitimde mükemmelliği ölçmek için. zeka testleri gibi alışılmış araçların kullanılmasına ilişkin uyarılar, okulların ve özellikle üniversitelerin çok az şey yapabileceği yönünde yorumlanmamalıdır. Çünkü, önemli olan. mükemmelliği sağlamaktan çok onu amaçlamaktır ve bu. hem öğretmen, hem de öğrenciye güven veren bir duygudur.

Toplumsal açıdan eğitimde mükemmellik boyutu. özellikle üniversitelerin görevleri ile desteklenmelidir. Bu. hem akademisyenlerin medyayı giderek fazla kullanmasından, hem de kampuslarda artan etkileşim ve tartışma hacminin öneminden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar yüksek öğretimde en uygun model ve uygulanması konusunda anlaşamazlarsa da. üniversitelerin eleştirilmesinde tutucular ile ilericiler genellikle anlaşmışlardır. Bu eleştiriler. üniversitelerin tekrar klasik öğrenime dönmesi zorunluluğundan, ülkenin ve toplumun değişmesine katkıda bulunma sorumluluğuna kadar uzanır. İhtilal veya iç çatışma önceleri dışında, yükseköğretim öğrencileri genellikle politika ile ilgilenmezler. Böyle dönemler öncesinde liberal etkileri giderek artan üniversitelerin, bu dönemler sonrasında kurtarılamaz duruma düştükleri de ileri sürülür. Çünkü, böyle dönemlerin getirdikleri baskılar, ideolojileri geçici olarak küllenmiş de olsa; öğrenci toplumunda kısmen ürkeklik, kısmen de duyarsızlık yaratır ki. bu tutumlar öğretimde katılma ve mükemmelleşmeyi olumsuz etkiler.

Liberal akımın öğeleri, etkili bireysellik ve refah devleti beklentisidir. Bunlar gerçekleşmeyince de sisteme yabancılaşmadır. Unutulmamalıdır ki. çok sayıda günümüz akademisyenleri hükümetlere danışmanlık etmekte ve medyaya kaynak kişi görevi yapmaktadırlar. Bu nedenle, başta ekonomi ve eğitim olmak üzere, çoğu sektörlerdeki oluşumlardan dolayı olarak sorumlulardır. Ne var ki. gerek yönetici ile akademisyen arasındaki bu abartılmış ilişki, gerekse akademik yükselmelerde beklenen kalıplaşmış yaym ölçütleri, öğrenci ile hoca arasındaki bağları zayıflatmış ve öğretimin mükemmellik düzeyini

düşürmüştür. Bu zayıflığın en sakıncalı sonucu da. genç öğretim elemanları ve öğrencilerin, kendi üniversiteleri, fakülteleri ve hocalarının yerini, başka referans gruplarının almış bulunmasıdır.

Diğer yandan, etnik gruplar, insan hakları, demokratik kurumlar, kadınların statüsü gibi konuların tabu sayılabilmesi de. üniversitelerde bilimsel araştırma ve geliştirmeyi sınırlamış ve eğitimin mükemmelliğini olumsuz etkilemiştir.

Bu kavramsal açıklamalardan sonra. eğitim sistemimizin mükemmelleşmesine engel olan bazı etkenleri örneklemek de yararlı olacaktır.

İlköğretimde zorunlu eğitim süresine Cumhuriyetin kurlusundan beri bir yıl bile eklenememesi. temel ve toplumsal vatandaşlık bilincinin zayıflamasına yol açmıştır. Ayrıca, abartılmış övgülerimiz, zorunlu eğilim süresi beş yıl olan geri kalmış on kadar ülke arasında sayılmamıza engel olamamaktadır.

Ortaöğretimde giderek artan amaç farklılaşması, ürün farklılaşmasını artırmış bulunmaktadır. Bunu gidermek için yapılan yenileşmelerden de. çabucak vazgeçilmiştir. Kuşkusuz, yeni olan her şey insana ve özellikle yöneticiye zor gelir, çünkü yeni bir plan veya programın uygulanması, yöneticinin yeni bilgiler ve beceriler kazanmasını gerektirir. Diğer bir deyişle, yöneticinin rahatını kaçıırır. Belki de bu nedenle, bilimsel çalışmalar sonucu getirilmiş olan ders geçme ve kredi sistemi, kişisel kararlar sonucu götürülmüştür.

12 Eylül 1980'den sonra, yükseköğretim politika ve uygulamasında tam yetkili olan YÖK'ün. kuramsal yerine, deneme yanılma yaklaşımlarını yeğlemesi, eğitim ve öğretimde temel kavramlarla oynaması, uygulama kargaşasına yol açmıştır.^{11"}⁽¹⁴⁾ Dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un ifadesi ile Yükseköğretim Kanunu'nda 15'den fazla değişiklik yapılmasına rağmen . yanlış kavramların neden olduğu işlevler ve kurumlar düzeltilememiştir. Örneğin, içinde fen ve edebiyat bölümlerinin bulunduğu eğitim fakülteleri, meslek ve tekniğin birbirinden ayrı algılanarak fakülteleştirilmesi. bunlardan bazılarıdır.

Yönetim ve politikanın birbirinden ayrı işlemlerini savunan Başkan VWilson ile. bunların ancak birlikte işleyebileceğini savunan Profesör Goodnovv. sınırlı olarak haklıydılar. Fakat ikincinin haklılığı, yönetim ve politikanın binişik duruma gelmesini öngörmez, çünkü böyle bir

liur.satođı

karışım, devlet ve partinin karışımım ve totaliter rejimin doğuşunu getirir. Eğitim sistemimizin mükemmelliğine asıl engel, belki de son yıllarda bu eğilimin artmış olmasındır.

Kaynaklar

1. "YÖK'ün Yönetmelikleri Yaz-Boz Tahtasına Döndü". Cumhuriyet. 30 Nisan 1985.
2. "10 Çeřit Profesör". Milliyet. 2 Nisan 1988.
3. "Profesörlük Arapsaçı". Milliyet. 9 Haziran 1990.
4. Hasan Celal Güzel "YÖK'te Hata Var". Tercüman. 21 Mart 1988.
5. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın. 5 Şubat 1996 tarih ve 322 savılı vazısı.